

Секція Економіка	
УДК 352.07(477)(045)	
Дата першого надходження статті до видання	2026-04-30
Дата прийняття статті до друку після рецензування	2026-05-30
Дата публікації/оприлюднення	2026-05-30

Управління публічними фінансами територіальних громад: теоретико-прикладний дискурс

Квасниця Оксана Василівна

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів ім.С.І.Юрія,
Західноукраїнський національний університет, м.Тернопіль, Україна

e-mail: oksana_kv@meta.ua

<https://orcid.org/0000-0003-3003-7616>

0977202006

Братівник Ігор Васильович

здобувач PhD кафедри фінансів ім.С.І.Юрія, Західноукраїнський національний
університет, м.Тернопіль, Україна

e-mail: i.brativnyk@st.wunu.edu.ua

<https://orcid.org/0009-0009-9514-4026>

0979307377

Анотація. Стаття присвячена теоретичному осмисленню та прикладному аналізу управління публічними фінансами (ПФ) територіальних громад (ТГ) в умовах політико-економічної невизначеності та воєнного стану. Досліджується роль ПФ у забезпеченні суспільних потреб, фінансової автономії ТГ та їхньої економічної спроможності в контексті децентралізаційної реформи. Публічні фінанси розглянуто як систему економічних відносин, що охоплює формування, розподіл, перерозподіл та використання централізованих і децентралізованих грошових фондів для реалізації публічних інтересів, визнаних на законодавчому рівні. Аналізуються ключові компоненти ПФ ТГ, зокрема місцеві бюджети, доходи комунальних підприємств, кредитні ресурси під гарантії, цільові фонди та ресурси державних фінансових інституцій. Обґрунтовано значення банківського сектору у забезпеченні фінансової стабільності та економічного розвитку громад через активізацію кредитування бізнесу та населення. Проаналізовано відновлення середньострокового бюджетного планування через Бюджетну декларацію на 2025–2027 роки як інструменту зміцнення фінансової дисципліни та прогнозованості державної політики. Наголошується на важливості прозорості використання публічних коштів, гармонізації фінансового регулювання з нормами ЄС та впровадження екологічно орієнтованих систем управління ПФ. Запропоновано напрями вдосконалення управління ПФ, включаючи диверсифікацію доходів, поступову бюджетну консолідацію, стратегічне планування та розвиток публічно-приватного партнерства. Подальші дослідження рекомендовано спрямувати на подолання обмеженої податкової бази, залежності від трансфертів, розробку адаптивних фінансових стратегій в умовах воєнного та повоєнного періодів..

Ключові слова: фінансування, сталий розвиток, цифровізація, банк, кредитні ресурси, фінансова дисципліна, інвестиції, ризик, фінансова безпека.

Public finance management of territorial communities: theoretical and applied discussion

Kvasnytsia Oksana

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor
of the S. I. Yuriy Department of Finance, West Ukrainian National University, Ternopil, Ukraine

e-mail: oksana_kv@meta.ua

<https://orcid.org/0000-0003-3003-7616>

Brativnyk Ihor

PhD Student, S. I. Yuriy Department of Finance, West Ukrainian National University, Ternopil,
Ukraine

e-mail: i.brativnyk@st.wunu.edu.ua

<https://orcid.org/0009-0009-9514-4026>

Abstract. This article explores the theoretical foundations and applied aspects of managing public finances (PF) of territorial communities (TCs) in Ukraine under conditions of politico-economic uncertainty and martial law. It examines the role of PF in addressing societal needs, ensuring financial autonomy, and promoting economic viability of TCs within the decentralization reform framework. Public finances are defined as a system of economic relations encompassing the formation, distribution, redistribution, and utilization of centralized and decentralized monetary funds aimed at fulfilling public interests recognized at the legislative level. The study analyzes the key components of TC public finances, including local budgets, communal enterprise revenues, guaranteed credit resources, targeted funds, and resources of state financial institutions. The significance of the banking sector in ensuring financial stability and economic development of communities through the expansion of business and household lending is substantiated. The reinstatement of medium-term budget planning through the Budget Declaration for 2025–2027 is analyzed as an instrument for strengthening financial discipline and policy predictability. The importance of transparency in the use of public funds, harmonization of financial regulation with EU standards, and the implementation of environmentally oriented public financial management systems is emphasized. Strategies for improving PF management are proposed, including income diversification, gradual fiscal consolidation, strategic planning, and the development of public-private partnerships. Future research is recommended to focus on overcoming limited tax bases, dependency on transfers, and developing adaptive financial strategies for wartime and post-war periods.

Keywords: financing, sustainable development, digitalization, bank, credit resources, financial discipline, investments, risk, financial security.

Вступ

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Політико-економічна невизначеність та трансформація економічної політики впливають на пріоритети розвитку публічних фінансів (ПФ) та бюджетної сфери. Світові прогнози щодо рівня державного боргу скориговано у бік підвищення через низку чинників, зокрема збільшення витрат на оборону, зростання тарифів, волатильність ринків, а також ускладнення із залученням зовнішньої фінансової підтримки [1; 2]. ПФ територіальних громад (ТГ) спрямовані на задоволення суспільних потреб та місцевих пріоритетів розвитку. Прозорість використання коштів є основним принципом, що відповідає міжнародним стандартам управління фінансами, зокрема рекомендації МВФ щодо фіскальної прозорості.

У 2025–2027 роках Україна відновила середньострокове бюджетне планування, затвердивши Бюджетну декларацію на 2025–2027 роки, що стало важливим кроком до зміцнення фінансової дисципліни та прогнозованості державної політики. Декларація базується на макроекономічному прогнозі, який передбачає зростання реального ВВП на 2,7% у 2025 році, 7,5% у 2026 році та 6,2% у 2027 році [3]. Інфляція очікується на рівні 9,7% у 2025 році та 8,6% у 2027 році, тоді як торговий баланс залишатиметься від'ємним, хоча його дефіцит зменшиться. Тривалість активних бойових дій, що прогнозується щонайменше до кінця 2025 року, залишатиметься важливим фактором, який впливатиме на високі витрати на оборону.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У процесі становлення української державності ПФ задіяні в економічних відносинах, що забезпечували рух ФР для виконання функцій публічного сектору, тобто фінансуванні неподільних благ (освіта, охорона здоров'я, інфраструктура). А. Крисоватий зауважує, що публічні інститути відіграють важливу роль у ринковій економіці, запобігаючи хаотичному розвитку через легалізацію прав власності, контроль фінансів і регулювання економічної діяльності [4, с. 8–15]. Суспільні блага, такі як оборона, безпека, соціальні витрати чи фундаментальні дослідження, не втрачають суспільної доступності. Висунуто, що ідея “бездержавної економіки” є цікавою, але нереальною, адже держава є невід'ємною складовою економічної системи.

ЄС завдяки міцним інститутам, розвиненій інфраструктурі та висококваліфікованій робочій силі зберегли стійкість до нещодавніх економічних та воєнних потрясінь на Європейському континенті. Згідно з новим звітом ОЕСР, пріоритетом наразі є проведення структурних реформ для посилення інвестицій, інновацій та економічного зростання, а також збереження міжнародної конкурентоспроможності в умовах складного глобального середовища [5]. Продовження реформ в фінансовому секторі ЄС має сприяти створенню базису для сталого зростання в майбутньому, а реформи у сфері ПФ (запровадження правил витрат у сферах освіти та охорони здоров'я) допоможе ефективно управляти зростаючими матеріальними викликами, збільшити податкові надходження з меншими економічними втратами [6; 7].

У контексті децентралізації ПФ громад стають інструментом забезпечення керованої автономії та ефективного управління ресурсами на місцевому рівні. А. Бурковська В. та Т. Нестерчук В. досліджують перспективи грантового фінансування як інструменту розвитку територіальних громад [8, с. 31–35]. В економічній літературі висвітлюють дискусії щодо комплексної характеристики ПФ у контексті суспільних благ, важливості децентралізації та фінансової автономії ТГ, проблематики забезпечення прозорості і ефективності управління ПФ [9, с. 146–149]. Тому актуалізується теоретико-прикладний дискурс необхідності поєднання принципів фінансової автономії з механізмами контролю для запобігання неефективному використанню фінансових ресурсів (ФР) громадами. Економічна життєздатність ТГ вимагає як використання наявних ресурсів, так і пошуку нових джерел доходів, що підкреслює актуальність теоретичного осмислення та прикладного вдосконалення механізмів управління ПФ громад.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета дослідження полягає у висвітленні особливостей управління ПФ та економічних спроможностей територіальних громад в умовах воєнного стану. Завдання дослідження полягають у розкритті ролі ПФ громад у системі ПФ України, діагностуванні економічної спроможності, доходів та видатків бюджетів ТГ, оцінюванні наукових підходів управління ПФ громад та окресленні напрямів удосконалення управління і оптимізації бюджетів в умовах інтенсифікації війни.

Результати дослідження

Виклад основного матеріалу дослідження. Для досягнення суспільного добробуту важливу роль у перерозподілі ресурсів відіграє держава. Публічні фінанси базуються на економічних відносинах, оскільки вони пов'язані з рухом грошових ресурсів у суспільстві. Ці відносини включають процеси акумуляції доходів (через податки, збори) та здійснення витрат (на соціальні програми, інфраструктуру, оборону).

Публічні фінанси ЄС залишаються одними з найміцніших серед країн ОЕСР. Країни ЄС мають відкриті економіки з багатою торговельною історією, тому для збереження торговельної конкурентоспроможності здійснюються подальші реформи для зміцнення ланцюгів постачання, використання цифровізації для торгівлі та покращення внутрішнього бізнес-середовища для стимулювання інновацій. Реформи управління публічними фінансами для короткострокового підвищення купівельної спроможності за рахунок зменшення уваги до політики, спрямованої на підвищення продуктивності, конкурентоспроможності та прискорення зеленого переходу, що створює ризики для довгострокового зростання. Тому заплановані скорочення витрат на освіту та наукові дослідження потребують перегляду, а економічно ефективні державні інвестиції в знання, навички та інновації – збільшення. Головний економіст ОЕСР А. Перейра визнає, що фіскальна дисципліна має відігравати важливу роль у підтримці міцних ПФ і сприяти зростанню, зокрема через забезпечення продуктивних державних інвестицій [5].

Процес гармонізації фінансового регулювання України з нормами ЄС триває, зокрема щорічна оцінка фінансової стійкості включає аналіз якості активів, стрес-тестування і адекватність оцінки фінансових ризиків. Гармонізація ПФ з нормами ЄС відповідає принципам глобальної фінансової інтеграції, що підвищує конкурентоспроможність та сприяє залученню іноземних інвестицій, зокрема в розвиток ТГ. В Україні оновлення промислової стратегії оборонно-промислового комплексу (ОПК) відкриває можливості для сприяння інноваціям і конкуренції на локальному рівні. Заходи підтримки мають бути прозорими та сприяти конкуренції, уникаючи надмірного втручання в ринок, яке перешкоджає входженню нових учасників.

В 2025 році в ТГ, по-перше, стійкий споживчий попит підтримує економічну стабільність, хоча відчувається дефіцит робочої сили (РС) та виробничих потужностей через безпекові ризики [10]. По-друге, інвестиції спрямовуються переважно на посилення обороноздатності та енергоефективності, що відображає пріоритети воєнного часу. По-третє, тривалість бойових дій ускладнює фіскальну консолідацію та скорочення дефіциту зовнішніх рахунків. Відповідно міжнародна фінансова підтримка є критично важливою для макроекономічної та регіональної стабільності.

Закон України “Про відкритість використання публічних коштів” від 11 лютого 2015 року № 183-VIII розширює економічну суть поняття ПФ, включаючи не лише бюджетні кошти, а й ресурси державних і комунальних підприємств, цільових фондів, кредитні ресурси під гарантії, а також кошти державних банків [11]. Це відображає комплексний підхід до управління фінансами, який враховує різноманітність джерел фінансування. У контексті ТГ означає, що управління ПФ охоплює не лише місцеві бюджети, а й доходи від комунальних підприємств, залучені кредити та гранти, що забезпечують фінансову стійкість.

Публічні фінанси охоплюють не лише державний бюджет, а й місцеві бюджети та позабюджетні фонди. Відповідно до концепції фіскального федералізму розвиток сучасної структури публічного сектору залежить від децентралізаційних трендів. Публічні фінанси спрямовані на забезпечення виконання функцій держави та місцевих органів щодо надання суспільних благ (освіта, охорона здоров'я), регулювання економіки та підтримки стабільності соціуму. Активізовано тренди універсалізації фінансування суспільних потреб і незалежності від форм власності, оскільки публічно-приватне партнерство та інші форми співпраці усе частіше координуються для досягнення суспільного добробуту.

Наукове обґрунтування трактування поняття “публічні фінанси” (ПФ) як грошових фондів, необхідних для існування публічних органів, є надто вузьким, оскільки ігнорує економічні відносини та перерозподільну функцію фінансів; визначення ПФ як сукупності економічних відносин щодо формування доходів і витрат є точнішим, але не враховує децентралізовані фонди та суспільні інтереси; визначення ПФ як суспільні відносин, пов’язані із задоволенням публічного інтересу, є більш конкретизованим, але містить надмірну узагальненість і недостатньо чітко визначає пріоритети фінансових відносин [4; 8]. Вважаємо, що сучасним науковим підходам відповідає трактування поняття “публічні фінанси” – як системи економічних відносин, що виникають у процесі формування, розподілу, перерозподілу та використання централізованих і децентралізованих грошових фондів, спрямованих на забезпечення реалізації функцій і завдань держави, органів місцевого самоврядування та інших публічних інституцій для задоволення суспільних потреб і публічних інтересів, визнаних на законодавчому рівні.

Реформа децентралізації в Україні посилила фінансову автономію територіальних громад, створивши можливості для реалізації місцевих ініціатив, спрямованих на соціально-економічний розвиток регіонів. Економічна життєздатність ТГ залежить від їхньої спроможності ефективно управляти ПФ в умовах воєнного періоду. Воєнна агресія спричинила суттєві зміни в суспільно-економічних умовах, що поставили перед ТГ нові виклики. Це потребує розробки адаптивних стратегій управління фінансами, які б забезпечували стійкість ТГ, залучення інвестицій, розвиток підприємництва та підтримку соціальних програм.

Сучасні науково-методичні підходи до бюджетної політики, запровадження правил витрат та аналізу видатків сприятиме стабілізації економічних циклів і підвищенню ефективності розподілу ресурсів. Ефективне управління ПФ є базисом для забезпечення фінансової незалежності ТГ, створення робочих місць, стимулювання економічного зростання та підвищення якості життя населення. Дослідження компонент ПФ є особливо важливим в умовах воєнного стану, коли громади змушені адаптуватися до обмежених ресурсів та нестабільного економічного середовища (табл. 1).

Таблиця 1

Компоненти публічних фінансів для забезпечення фінансової незалежності ТГ

	Компоненти	Характеристика
1.	Місцеві бюджети.	Формуються за рахунок місцевих податків, зборів і трансфертів.
2.	Кредитні ресурси під гарантії.	Дають змогу ТГ фінансувати інфраструктурні проекти, що підтверджується практикою залучення позик під місцеві гарантії.
3.	Ресурси державних банків і НБУ.	Хоча їхня роль на рівні ТГ обмежена, вони впливають на макроекономічну стабільність, що опосередковано позначається на фінансових можливостях громад.
4.	Цільові фонди.	Пенсійний фонд і фонди соціального страхування забезпечують соціальну стабільність, що є важливим для ТГ, оскільки соціальні видатки часто фінансуються з місцевих бюджетів.
5.	Доходи державних і комунальних підприємств.	У ТГ ці ресурси відіграють важливу роль, оскільки прибутки комунальних підприємств можуть спрямовуватися на розвиток місцевої інфраструктури.

Джерело: сформовано авторами.

У табл. 1 акцентуємо увагу на ресурсах державних банків і монетарній політиці НБУ, оскільки стійкість банківського сектору (БС), підкріплена достатнім капіталом і ліквідністю, знижує системні ризики та забезпечує фінансову стабільність, що є передумовою для ефективного управління ПФ. БС демонструє прискорене зростання кредитування. У квітні 2025 року річні темпи приросту гривневих кредитів домогосподарствам і підприємствам досягли 34% і 29% відповідно, що свідчить про зростання частки кредитів у ВВП [12]. Коригування монетарної політики призвело до скорочення чистої процентної маржі банків і НБУ розглядає можливість коригування вимог до капіталу для покриття операційних ризиків відповідно до стандартів ЄС, що може вивільнити ресурси для кредитування. Експерти НБУ вважають, що підприємства зберігають високу кредитоспроможність, що робить їх привабливими для банків. Водночас споживче кредитування залишається помірним, що знижує ризики перегріву економіки.

Фінансова стабільність БС є важливим чинником економічного зростання та ефективного управління ПФ громад. Згідно зі Звітом про фінансову стабільність (2025), високі показники стійкості банків – достатність капіталу, ліквідність, прибутковість і якість кредитного портфеля – сприяють активізації кредитування бізнесу та населення [12]. Це створює сприятливі умови для стимулювання інвестиційної активності та споживчого попиту в ТГ. Державні програми субсидування кредитів відіграють важливу роль у стимулюванні економічної активності ТГ. Частка субсидійованих кредитів у гривневих позиках бізнесу скоротилася до менш ніж третини, тоді як в іпотечному сегменті вона становить понад 95% [12].

Активна конкуренція між банками сприяє покращенню умов кредитування та якості банківських послуг, що позитивно впливає на доступність фінансування для малого та середнього бізнесу, який є основою економіки багатьох ТГ. Зауважимо, що в 2025 році НБУ за результатами перегляду показників діяльності банків згідно встановлених критеріїв підтвердив статус системної важливості для 15 установ та додав до переліку АТ “Ідея Банк” [12]. У разі виявлення потреби в підвищенні капіталу окремі системні банки зобов’язані розробити програми капіталізації або реструктуризації, дотримуватися нових регуляторних вимог (коефіцієнт левериджу, оновлені стандарти покриття кредитних ризиків).

В світовій економіці на стабільність фінансових систем і ПФ впливають геополітичні ризики, зокрема пов’язані з війною чи санкціями, оскільки викликають системні ризики через взаємопов’язаність глобальних ринків. У країнах з ринками, що формуються, де бюджетні та валютні резерви обмежені, геополітичні та воєнні ризики посилюють вразливість економік. В Україні основними бюджетними ризиками є тривалість та інтенсивність бойових дій, торгова блокада на західних кордонах і морі, погіршення демографічної ситуації, міграція робочої сили за кордон, прискорення інфляційних процесів та зниження попиту на внутрішні боргові інструменти.

Транскордонне поширення ризиків узгоджується з теорією фінансової контагіозності – інтегрованістю торговельних та фінансових потоків. У контексті управління ПФ громад для попередження системних ризиків, по-перше, важливо диверсифікувати доходи, створювати резервні фонди та співпрацювати з міжнародними фінансовими інституціями (донорами). По-друге, для зниження боргового навантаження та формування фінансових резервів, які забезпечать стійкість в умовах невизначеності, доцільно впроваджувати поступову бюджетну консолідацію на основі надійних середньострокових стратегій бюджетування. Важливе значення для зменшення вразливості бюджетів має реформування основних статей видатків, зокрема програм енергетичних субсидій та пенсійного забезпечення. По-третє, залучення

зацікавлених сторін ТГ для розвитку стратегічного планування, комунікації і створення надійних систем соціального захисту сприятиме зміцненню довіри до інститутів децентралізації та забезпеченню суспільної підтримки сталого фінансового розвитку громад.

Експерти вважають, що частка податкових надходжень у ВВП зросте на 3,1 в.п. до 21,6% у 2027 році завдяки підвищенню акцизного податку, його гармонізації з директивами ЄС, реформуванню військового податку, продовженню спрямування військового ПДФО до бюджету та підвищенню ефективності податкового адміністрування відповідно до Національної стратегії доходів до 2030 року [3]. За прогнозами фінансування необоронних секторів бюджету скоротиться у 2025 році та залишиться на цьому рівні до 2027 року. Капітальні видатки не деталізовано, але вони будуть спрямовані на пріоритетні державні інвестиційні проекти, фінансування яких включатиме кошти від іноземних партнерів (1,3 млрд дол у 2025 році), другий компонент програми Ukraine Facility (6,97 млрд євро) та кошти загального фонду держбюджету (0,6 млрд дол щорічно).

Зелений підхід до управління ПФ (УПФ) має значне поширення на міжнародному рівні, оскільки інституції розробили інноваційні глобальні ініціативи, ресурси та інструменти для підтримки реформ, спрямованих на створення та масштабування більш екологічно орієнтованих систем екологічно орієнтованих систем УПФ. Звіт Незалежної групи експертів високого рівня з питань кліматичного фінансування (INLEG) оцінює необхідне щорічне фінансування для ринків, що розвиваються, та країн, що розвиваються, у 2,4 трлн дол США до 2030 року та 3,2 трлн дол США до 2035 року. Понад 70% цих витрат мають бути профінансовані за рахунок внутрішніх приватних і державних ресурсів, зокрема ТГ [7]. Важливо визначити науково-методичні підходи адаптації екологічно орієнтованих систем УПФ з урахуванням пріоритетів євроінтеграційного вибору України (табл. 2).

Таблиця 2

Науково-методичні підходи адаптивності екологічно орієнтованих систем УПФ в умовах євроінтеграційного вибору України

	Параметри	Характерні особливості
1.	Навігація екологічно орієнтованих систем управління ПФ (УПФ)	Застосування набору інструментів навігації для підтримки зеленої трансформації та виконання трьох основних функцій: <ul style="list-style-type: none"> - слугує орієнтиром і єдиним джерелом інформації для країн, які прагнуть узгодити ПФ з цілями сталого розвитку та кліматичними завданнями; - допомагає визначити та обрати найбільш релевантні ресурси для просування реформ зеленої УПФ; - надає карту ресурсів та інструментів, які підвищують інституційну готовність та експертизу фінансування зеленої трансформації.
2.	Цільова аудиторія	Динамічний характер зеленого УПФ потребує залучення <ul style="list-style-type: none"> - політиків, які формують фіскальні та екологічні стратегії; - посадовців міністерств фінансів та інших управлінців публічних фінансів, зокрема тих, хто відповідає за управління доходами та бюджетним процесом; - зацікавлених осіб, залучених до реформ УПФ, від екологічних міністерств і партнерів з розвитку до організацій громадянського суспільства.
3.	Навігація комплексного	Мобілізація внутрішніх ресурсів через інноваційні фінансові рішення:

<p>підходу для попередження екологічних та кліматичних викликів</p>	<p>– впровадження практик, таких як оцінка кліматичних ризиків для більш стійких макрофіскальних рамок, кліматично орієнтоване бюджетування, стратегії управління державними інвестиціями, що підтримують стійкість, економічні та екологічні цілі; впровадження зелених закупівель на національному та субнаціональному рівнях для підтримки товарів і послуг із оптимальним екологічним впливом;</p> <p>– використання інструментів, таких як “маркування зеленого бюджету”, субсидії або цінові й податкові стимули для зменшення шкідливих для довкілля практик і розширення фіскального простору для фінансування боротьби зі зміною клімату; масштабування інноваційних фінансових інструментів, як-от облігації, пов’язані зі сталими критеріями (зелені чи блакитні облігації), чи державно-приватних партнерств для залучення приватного фінансування до кліматично стійкої інфраструктури.</p>
---	--

Джерело: сформовано авторами [5; 6; 7].

Як бачимо з табл. 2, адаптивність екологічно орієнтованих систем УПФ має бути узгодженою з теорією оптимального розподілу ресурсів, а інтеграція екологічних і кліматичних підходів у бюджетні процеси сприяє ефективному розподілу обмежених ресурсів для досягнення суспільних благ, таких як екологічна стійкість. Зауважимо, що використання таких інструментів як “маркування зеленого бюджету” чи зелені закупівлі відповідає принципам ефективного оподаткування та витрат, які мінімізують системні ринкові викривлення.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі. У теоретичному контексті публічні фінанси ТГ – це система економічних відносин, що виникають у процесі формування, розподілу, перерозподілу та використання централізованих і децентралізованих грошових фондів, які включають кошти місцевих бюджетів, державних і комунальних підприємств, цільових фондів, кредитних ресурсів під гарантії держави чи місцевих органів, а також ресурси державних фінансових інституцій, спрямованих на забезпечення виконання функцій територіальних громад, задоволення суспільних потреб і реалізацію публічних інтересів, визначених законодавством.

У прикладному контексті децентралізації в Україні управління ПФ територіальних громад передбачає ефективне планування бюджетів, залучення альтернативних джерел фінансування (гранти, кредити, публічно-приватне партнерство) та забезпечення прозорості, як це передбачено чиним законодавством щодо відкритості використання публічних коштів. Отримання статусу еквівалентності регуляцій від Єврокомісії відкриє нові можливості для кредитування українськими дочірніми банками європейських фінансових установ, що позитивно позначиться на фінансовій підтримці економіки ТГ.

БС відіграє важливу роль у забезпеченні фінансової стабільності та економічного розвитку ТГ через активізацію кредитування та підтримку інвестиційної активності. Державна політика субсидування кредитів і гармонізація регулювання з нормами ЄС створюють передумови для модернізації ПФ. Встановлено, що управління операційними ризиками та адаптація до змін монетарної політики залишаються важливими викликами для забезпечення стійкості фінансового сектору та його внеску в розвиток ТГ. Обмеженість бюджетних ресурсів для масштабування фінансування іпотечних

програм потребує залучення банків, тому для розвитку іпотеки необхідні інфраструктурні зміни, передбачені Стратегією розвитку іпотеки, що сприятиме підвищенню доступності житла та соціально-економічному розвитку ТГ.

Подальші дослідження управління публічними фінансами ТГ доцільно зосередити на: розробці механізмів диверсифікації доходів та реформуванні видаткових програм для забезпечення стійкості бюджетів ТГ; діагностуванні обмеженості податкової бази та оптимізації трансфертів для посилення фінансової автономії ТГ; розробці адаптивних фінансових стратегій ТГ в умовах воєнного стану та повоєнному періоді; масштабуванні публічно-приватного партнерства для залучення інвестицій у ТГ та гармонізації з нормами ЄС для підвищення конкурентоспроможності українських громад.

Список використаних джерел

1. Tetiana Paliichuk, Oleksandra Myronenko. Overview of the Budget 2025. URL: <https://ces.org.ua/wp-content/uploads/2024/12/eng-budget-2025.pdf>

2. Karen Dynan. Reclaiming a policy role for economists. June 2025. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/fandd/issues/2025/06/point-of-view-reclaiming-a-policy-role-for-economists-karen-dynan>

3. Budget Declaration: Analysis and Assessment of Government Forecasts for 2025–2027. URL: <https://kse.ua/wp-content/uploads/2024/08/Budget-Declaration-for-2025-2027.pdf>

4. Крисоватий Андрій. Дисбаланси і стійкість публічних фінансів в умовах війни. Світ фінансів. 2025. Вип. 2 (83). С. 6–17. DOI: 10.35774/SF2025.02.008

5. Reforms to strengthen investment and innovation are needed to enhance the Netherlands' growth and international competitiveness. URL: <https://www.oecd.org/en/about/news/press-releases/2025/07/reforms-to-strengthen-investment-and-innovation-are-needed-to-enhance-the-netherlands-growth-and-international-competitiveness.html>

6. Reforms to make fiscal policy more effective, improve education and boost electricity generation would spur Iceland's growth. URL: <https://www.oecd.org/en/about/news/press-releases/2025/06/oecd-economic-surveys-iceland-2025.html>

7. Navigating green public financial management a reference guide for ministry of finance officials. URL: <https://www.addistaxinitiative.net/sites/default/files/resources/Navigating%20Green%20PFM.pdf>

8. Бурковська А. В., Нестерчук Т. В. Грантове фінансування як інструмент розвитку територіальних громад. Modern Economics. 2025. № 51(2025). С. 29–37. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V51\(2025\)-03](https://doi.org/10.31521/modecon.V51(2025)-03).

9. Квасниця О. В., Дармограй І. В., Братівник І. В. Корпоративна соціальна відповідальність банків та територіальних громад у фінансуванні проектів підновлення. Інвестиції: практика та досвід. 2025. № 7. С. 144–150. DOI: 10.32702/2306-6814.2025.7.144

10. Міністерство розвитку громад та територій України. URL: <https://mindev.gov.ua/>

11. Про відкритість використання публічних коштів: Закон України від 11 лютого 2015 року № 183-VIII (із змінами станом на 12.02.2025). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183-19#Text>

12. Банки дедалі швидше нарощують кредитування бізнесу та населення, інтенсивно конкуруючи за якісних позичальників та зберігаючи доступність кредитів – Звіт про фінансову стабільність. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/banki-dedali-shvidshe-naroschuyut-kredituvannya-biznesu-ta-naselennya-intensivno-konkuruyuchi-za>

References

1. Tetiana, Paliichuk, and Oleksandra, Myronenko. Overview of the Budget 2025, available at: <https://ces.org.ua/wp-content/uploads/2024/12/eng-budget-2025.pdf>
2. Karen, Dynan. Reclaiming a policy role for economists. June 2025, available at: <https://www.imf.org/en/Publications/fandd/issues/2025/06/point-of-view-reclaiming-a-policy-role-for-economists-karen-dynan>
3. Budget Declaration: Analysis and Assessment of Government Forecasts for 2025–2027, available at: <https://kse.ua/wp-content/uploads/2024/08/Budget-Declaration-for-2025-2027.pdf>
4. Krysovaty, Andriy (2025), “Imbalances and sustainability of public finances in wartime conditions”, *World of Finance*, vol. 2 (83), pp. 6–17. DOI: 10.35774/SF2025.02.008
5. Reforms to strengthen investment and innovation are needed to enhance the Netherlands’ growth and international competitiveness, available at: <https://www.oecd.org/en/about/news/press-releases/2025/07/reforms-to-strengthen-investment-and-innovation-are-needed-to-enhance-the-netherlands-growth-and-international-competitiveness.html>
6. Reforms to make fiscal policy more effective, improve education and boost electricity generation would spur Iceland’s growth, available at: <https://www.oecd.org/en/about/news/press-releases/2025/06/oecd-economic-surveys-iceland-2025.html>
7. Navigating green public financial management a reference guide for ministry of finance officials, available at: <https://www.addistaxinitiative.net/sites/default/files/resources/Navigating%20Green%20PFM.pdf>
8. Burkovska, A. and Nesterchuk, T. (2025), “Grant Funding as a Tool for the Development of Territorial Communities”, *Modern Economics*, vol. 51(2025), pp. 29–37. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V51\(2025\)-03](https://doi.org/10.31521/modecon.V51(2025)-03).
9. Kvasnytsia, O., Darmohrai, I. and Brativnyk, I. (2025), “Corporate social responsibility of banks and local communities in financing reconstruction projects”, *Journal “Investytsiyi: praktyka ta dosvid”*, vol. 7, pp. 144-150. DOI: 10.32702/2306-6814.2025.7.144
10. The official site of the Ministry for Development of Communities and Territories (2025), available at: <https://mindev.gov.ua/>
11. Law of Ukraine “On Transparency in the Use of Public Funds”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183-19#Text>
12. Banks are increasingly expanding lending to businesses and households, competing intensely for quality borrowers and maintaining access to credit – Financial Stability Report, available at: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/banki-dedali-shvidshe-naroschuyut-kredituvannya-biznesu-ta-naselennya-intensivno-konkuruyuchi-za-yakisnih-pozichalnikiv-ta-zberigayuchi-dostupnist-kreditiv--zvit-pro-finansovu-stabilnist-21097>